

והתענג בדשן

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו

הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א

מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור בימי ראשון בשעה 18:00

בבית המדרש "חזון עובדיה" דימונה

גליץ 266

"והתענג בדשן נפשך, חסו אִתְּכֶם וּלְכוּ אֵלַי, שְׁקִיעוּ וְתָחִי נֶפֶשְׁכֶם" (ישעיה נה ב)

עוגה שעירבו בה חלב חמץ קודם הפסח חיזוקים לבחורים היקרים המסולאים בפז

מגילה והתחיל מסכת ביצה? מה נענה לבחור שאומר שהוא לא אוהב ללמוד? הגאון הרב משה לוי זצ"ל חיבל תחבולה איך ללמוד אחר החמין בשבת. מה ההבדל בין "ראשי ישיבה" ל"מורה הוראות בישראל"? הר"י מיגאש: אין בזמנינו מי שראוי להורות הלכה מחזק עיונו בתלמוד. שבח הרמב"ם על רבו הר"י מיגאש. תופעה משובשת מאוד. "נוצר תורה בן מבין, ורעה זוללים יכלים אביו". עוגה שעירבו בה חלב של שבולת שועל. ב' טעמי היתר למרקחות שנעשו קודם הפסח בכלי חמץ. סתם כלים אינם בני יומם. ג"ט בר ג"ט דהיתרא. שש קולות בתנור מקדירה. חמץ בטל בשישים קודם הפסח. אסור מהתורה לאכול חמץ מחצות היום.

עוגה שעירבו בה חלב של שבולת שועל

א. בסייעתא דשמיא נדבר בשאלה שנשאלתי היום מאשה יראת שמים שממש

על השלח, אני אוכל. וכמו שאמרו לי גם כמה רבנים, שהם אוכלים שמורה, כי פלוני מביא להם ופלוני מביא להם, ואפילו שמורה עבודת יד מביאים להם הרבה, אז מזה הם אוכלים בביתם, אבל לא שיש להם ענין דווקא בשמורה. ולכן כמה מגוחך ביותר שאתה יכול לראות כאלו שבעונות הרבים יש להם מכשירים טמאים, והם חושבים את עצמם שהם חסידים ואנשי מעשה שהם מחמירים לאכול שמורה כל השבוע, כי ככה הם שמעו באיזה שיעור, והלוא זה חוכא ואטלולא, מצד אחד הם נכשלים במראות אסורות ועוברים איסורי דאורייתא על ימין ועל שמאל, עד שמרן זצ"ל כתב עליהם בספרו ענף עץ אבות (עמוד שסג) שהם פסולים לעדות, וגם פסולים מלהיות שליחי ציבור כמו שכתוב בילקוט יוסף, ומאידך הם נזהרים בענייני חסידות ופרישות. הלוא ללעג וקלס יחשבו!! ועליהם יאות להליץ: "מחמירים באיכה ומזלזלים בקריאת שמע". ובדרך אגב, ביום שיש איסור לידי מזכה הרבים הגאון הרב אושרי אזולאי שליט"א שמרן הראש"ל הרב יצחק שליט"א אמר לו, שאף שבעבר הוא הסתפק קצת אם מי שמקפיד לאכול מצה שמורה, יכול לאכול פפושדו, עכשיו נראה לו שיכול לאכול, מאחר שסוף סוף הקמח הזה מעולם לא בא במגע עם מים, וכאן אנחנו עסוקים במי פירות, אם כן בוודאי שאין שום חשש חימוץ כלשהו. ובצירוף, שכל מה שמרן השלח ערוך (סימן תנ"ג סעיף ד) החמיר, הוא רק במצת מצוה לליל הסדר, ולא בעוגה, ולכן יאכלו עניים וישערו.

ועל כל פנים, גם בשבוע שעבר בליל בדיקת חמץ, הרב בניזרי דיבר בסוגיית ה"פפושדו" ביתר שאת וביתר עוז, ודחה את כל טענותיו של הר' עודד בוגרד לאחר שהרים אליו טלפון ושאל אותו כמה שאלות נוקבות, ובירר אתו כמה טענות, כמו למשל מה שטען שהיתה בעיה בקנינון כי יש בו מים, והרי גם בזמנו שהיו משתמשים בקנינון, זה היה רק לאחר שהעוגיות נאפו לגמרי מכל וכל, אז היו מטעימים אותן בקנינון, ואם כן מה הבעיה אפילו לתת אותן בתוך מים, הרי דבר שנאפה, לעולם לא מחמיץ יותר. [וכמו שאותו חכם טען בספר שלו שיש מים בשוקולד, אך הוא לא ידע שרק בסיום האפייה חלק מהעוגיות ממשיכות לעבור בסרט נע תחת מכונה שמזלפת עליהן שוקולד]. [ניתן לקבל את שני שיעוריו של הרב בניזרי במייל] ועל כל פנים, ידעתי בני ידעתי שישנם כאלו שעדיין קשה מאוד להרגיע אותם, וכמו שהוא הוציא סרטון שיש מלח במצה עשירה של פפושדו, והכל שקר וכזב, לא היה ולא נברא, ולך תתווכח אתו שאין בכלל מלח. אבל נקווה שאולי לפחות אותם אנשים תמימים שטענו במשך שנים והתבלבלו, יחזרו עתה בתשובה, ויקבלו האמת ממי שאמרה, ויפסיקו להאמין לאותם שלא ראו בעיניהם כלום, ורק ניזונים משמועות שונות ומשונות שלפני שנים רבות.

הרה"ג שלמה בניזרי שליט"א כאב על כבודו של מרן זיע"א. זהירות מסילופים בהלכה. מרן הראש"ל שליט"א: גם מי שמקפיד לאכול שמורה, יכול לאכול פפושדו. מי צריך לבקש מחילה סליחה וכפרה מאשתו? מי אמר שהוא מוכרח להודות על האמת? צורת מסירת שיעורי מרן זיע"א, היא חלק מקבלת הקו בפסיקה. מי אמר, זכינו שמיישרים לנו דרך אמיתית וקו ברור בתורת מרן שלא תשתכח לעולמים? על אף המצב הבטחוני כתתו רגליהם מעיר לעיר ומסופר לסופר. מכתבים מחזקים מהפצות החוברות וחיזוקים שונים. מי זה הנער שסיים מסכת

¹ בראשית הדברים אנחנו מודים לבורא העולם שמסר עולמו לשומרים, ושלח שליחים טובים ונאמנים כדוגמת ידידנו מגדולי מזכה הרבים פה מפיק מרגליות הרב הגאון רבי שלמה בניזרי שליט"א שכאב על כבודו של מרן מלכא זיע"א שלצערו הרב, כבר במשך למעלה מ-40 שנה הוא נרמס בעיקר בערבי חג הפסח, ומוציאים עליו לעז בטענות שונות ומשונות, וכבר בשנה שעברה הוא נכנס לסוגיה של עוגיות "פפושדו", בתוכניתו הקבועה "חד וחלק" בימי שלישי בשעה תשע בערב ברדיו "קול ברמה", ובחסדי השם שהוא לא חת מכל, וניתח את הסוגיא כדת וכהלכה, ודחה את כל טענות המוציאים לעז, והמציאים טענות שלא היו ולא נבראו. [ולא כאותם רבנים, שבמחילה מכבודם, רואים את כבודו של מרן מלכא נרמס, רואים איך מידי שנה קמים להם אנשים שהם ומוציאים לעז שחלילה מרן הקדוש האכיל את עם ישראל חמץ במשך חמישים שנה, והם שותקים מחמת כל מיני שיקולים של הבל, קרי פוליטיקה רבנית, שאולי יצא עליהם שם שהם משתייכים לכת המקילים או לכת האדוקים במרן זיע"א עד הסוף, וכל מיני שיקולים של הבל, ומנסים לייפות את דרכיהם בהלכה בכל מיני דיבורים שהם, כמו שכבר הארכנו בזה בעבר (עיין גיליון 167 הערה 1) על אותם שמנסים להכניס בציבור שכביכול "חייבים" לאכול מצה שמורה בכל ימי הפסח, שברור שזו טעות גסה ונוראה וסילוף האמת. וברור שגם אותם שנהגו לאכול כל השבוע מצה שמורה, עליהם לדעת שזה רק מנהג של "חסידות ופרישות" (עיין שו"ת יביע אומר חלק יא אורח חיים סימן מא דף טז). וחובה גמורה להדגיש זאת, כי לצערנו הרב, מרוב שהכניסו את הענין הזה של מצה שמורה בציבור, רבים רבים בכלל לא יודעים מהי ההלכה הצרופה, וטועים לחשוב שכאילו זו חובה לאכול שמורה כל השבוע, ומסתכלים על מי שלא אוכל שמורה, כאילו הוא מוקצה או סוג ג'. ועל זה אנחנו באים לעקור מכל וכל את הדעות המשובשות הללו, ולהעמיד את ההלכה הצרופה על תילה, כי חלילה בדרכם הנלוזה, הם מסלפים את התורה, מסלפים את האמת, ומטעים את קהל עדת ישראל. והשם הטוב יכפר בעד. ולא רק זה, אלא אנחנו הולכים בדרכו של מרן זיע"א שמעולם לא הזכיר בשיעורים שצריכים להחמיר במצה שמורה, ואדרבה היה אומר להיפך, וכפי שהבאנו בחוברת "חג הפסח" שאמר מרן בלשונו הטהורה: **חבל ללכת לבזבז כספים ללא טעם ללא ריח, במקום זה שיתן את זה לצדקה, זה הרבה יותר טוב. מי שרוצה לעשות חומרות על עצמו, בבקשה, יבושם לו. אנחנו מדברים מצד ההלכה, אין לנו שום יסוד להחמיר במצות מסוימות נגד מצות אחרות.** עיין שם בארוכה. ולכן אני הקטן מצהיר בריש גלי מבלי להתבלבל, שאני לא מקפיד כלל ועיקר להחמיר לאכול שמורה כל השבוע, אלא אדרבה אוכל מצות יהודה כפי שמרן היה מדבר מאז ומתמיד, בבחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'", בדרכי ההלכה האמיתית והצרופה. ורק אם הביאו לי שמורה

ותהילות לאל, שזכיתי לדבר על דברים אלו בערוץ הקדוש והטהור 'רדיו 2000'. והנה בחג הפסח ניגש אלי יהודי יקר מ"ב"ת ים" שהתארח ב"דימונה", ואמר לי שבמשך שנים הוא לא אכל פפושדו בפסח עצמו, כי הוא התבלבל ושמע לאותם שאומרים שמותר לאכול רק לפני פסח ואחרי פסח, ואפילו הוא היה כועס על אשתו שהיתה נותנת מידי פעם לילדים בהיחבא מבלי ידיעתו, אך השבוע שהוא שמע מה שדברנו ברדיו, הוא חזר בתשובה וקיבל על עצמו לאכול פפושדו בפסח עצמו, והוא שמח מאוד. אמרתי לו, אשריך שזכית סוף סוף להגיע לאמת. רק אל תשכח לבקש מחילה סליחה וכפרה מאשתך שכעסת עליה בחינם, על לא עוול בכפה, מחמת שלא האמנת לדברי מרן זיע"א מאז ומתמיד, והתבלבלת כמו הרבה מבולבלים וקטני אמונה שמתעקשים שלא לקבל את האמת ממי שאמרה, מאותם ששמעו וראו את מרן זיע"א 'כי פי המדבר אליכם', ומחפשים דווקא לשמוע מאותם שמדברים נגד, ועל כאלו יאות להליץ (בבא מציעא ג' ע"ב) "שגגת תלמוד עולה זדון"... גם תלמיד חכם חשוב מירושלים עיר הקודש, דיבר עמי ביום ששי שלאחר שהוא שמע את ההקלטה של הרב בניזרי, הוא הלך לקנות עוגיות "פפושדו", הוא חיפש בחמש חנויות ואמרו לו שהכל נגמר ונחטף. הוא הצטער מאוד שהוא לא זכה לקיים את המצוה לחזק את פסק מרן זיע"א ולהוציא מליבם של תועים, אבל הוא שמח שברוך השם, את הכל כבר קנו.

ועכשיו אשיחה וירוח לי, לפני כשנתיים היתה איזו קבוצה של כ-200 תלמידי חכמים במייל, וכשאחד החכמים שואל שאלה, עונה מי שעונה, ובכך הדברים מתבלבנים באר היטב, אין ספק שדבר זה מבורך עד מאוד, כמו שאמרו חז"ל (תענית ז' ע"א): הרבה תורה למדתי מרבותי, ומחברי יותר מרבותי... ועוד אמרו שם, מאי דכתיב (משלי כ"ז): "כָּרֵךְ יִבְרָךְ וְיִחַד יֵאֵשׁ יִחַד פִּנֵּי רָעֵהוּ"? לומר לך, מה ברזל זה אחד מחדד את חברו אף שני תלמידי חכמים מחדדים זה את זה בהלכה. והנה לפני חג הפסח, שלחתי שם במייל את דברי מרן במעלת הפפושדו, והיו שם איזה אחד או שנים שהדבר לא מצא חן בעיניהם, וכתבו דברים הפוכים שקרים וכזבים, והטיחו בי על ימין ועל שמאל. אך השבוע לאחר דבריו של הרב בניזרי, שלח לי אחד מהרבנים שם שהוא מוכרח להודות על האמת, וכדלהלן: כבוד הגרד"ש, כעת נוכחתי לדעת שמה שכבודו כתב בעבר במייל... שזה "להעמיד הדת על תילה", וחטף על זה... היה אמת ויציב ונכון וכו'. ואשריו דמשמא קא זכו ליה, וזכות מרן תעמוד לכם אלף המגן, ה' עמך גיבור החיל. יפוצו מעיינותיו חוצה לגאון ולתפארת, ויתקדש שם שמים על ידו. בברכה מ.ס. מו"צ בבית ההוראה... ומחבר הספרים... ועוד. ע"כ. ואני ככוונה מספר את זה, כי לצערנו הרב, רבו אותם שאינם מכירים בערכו הרם של מרן זיע"א כדבעי, ולכן כשהם שומעים איזה מאן דהוא שפתח את פיו לדבר סרה, הם מיד מתבלבלים וטועים אחריו, ולא שת ליבם לשמוע לכל אותם תלמידים הנאמנים למרן זיע"א שלא זזים מדבריו ימין ושמאל, וזכו לינן פה אל פה ממרן הקדוש ולא רק מספריו, שבוודאי צורת הדיבור של מרן וניתוח ההלכה בשיעור, וצורת המסירה, והבעת הפנים לקרב או לרחק, זה חלק מקבלת הקו בפסיקה. וגם מה שפעמים מרן היה מדבר דברים מסוימים או הלכות מסוימות בתקיפות רבה, בוודאי אין זה דברים של מה בכך, כי ככה יצא לו באותו רגע וככה התחשק לו, כי איזה משהו הדיק אותו, חלילה וחס, אלא שחלק מצורת מסירת ההלכה למדד דעת ותבונה את העם, ממה יש להזהר יותר שלא להתבלבל. בבחינת מה שאמרו חז"ל בגמרא ברכות ה' סע"ב, גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה. ואם מרן זיע"א כל כך היה זועק על הכשר ה"פפושדו", עלינו להבין כמה היה חורה לו על המוציאים לעז, וכמה הוא צפה למרחוק שבכל דור דור, עומדים מינים ממנים שונים להוציא דיבה. (עיין גיליון 49 אות 176 הערה 2)

להלן מכתב מאברך חשוב מ"ביתר עילית": לכבוד מעלת מזכה הרבים ... שליט"א. בנושא עוגיות הפפושדו ומסביב לו. זכית להיות שופר אמיתי וממשיך דרך מרן רבנו זיע"א. שמעתי וגם קראתי את הדברים הנפלאים על היתר העוגיות בפסח, וגם סילוק המלעגים על דברי מרן [ושהם חושבים שהם תלמידי מרן], וכינו בדורנו שיש כמוכם שמישרים לנו דרך אמיתית וקו ברור בתורת מרן ובדרך מרן שלא תשתכח לעולמים. לי כאדם פשוט מן השורה ברור שלא זה הענין של העוגיות אלא יותר מכך... רבי דוד האהוב, במקום זה תחזקנה ידך גם על הפצת התורה הקדושה של מרן בכל הדרכים, ובפרט על ידי העלון הנפלא שכל מילה שם מיוחדת. יהי רצון שיפוצו מעיינותיך חוצה, ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה, אמן. מברך מלב ... אשמח לחתום על הוראת קבע עבור הפצת העלון, אוהב ומעריך מאוד אברך מביתר. ע"כ.

עכשיו נעבור לדבר נוסף וחשוב ביותר: לבלי הסדר אנחנו אומרים בסוף ההגדה לפני קריאת ההלל: "לפיכך אנחנו חייבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו, הוציאנו מעבדות לחירות, ומשעבד לגאולה, ומיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפילה לאור גדול, ונאמר לפניו הללויה". וכהמשך לזה, כולנו יחד כאיש אחד בלב אחד, רוצים להודות, להלל ולשבח את השם יתברך, על כל המפיצים והמפיצות שעושים חיל כבד בכל השנה, ובפרט בשלושת השבועות האחרונים שלפני החג שלא חסכו מאומה, והלכו וכתתו רגליהם מעיר לעיר ומסופר לסופר על אף המצב הבטחוני הלא פשוט, כדי להפיץ את החוברות "חג הפסח בהלכה ובאגדה" עם שער ההלכה המקוצר. וסמכו על דברי הרמב"ם שהבאנו בשיעורים הקודמים (עיין גיליונות 18 הערה 192, 2 הערה 263 הערה 2) שכתב בסוף "אגרת תימן": **ואף על פי שהייתי מתיירא מזה הרבה מאוד, אבל ראיתי שהצדקת הרבים, דבר שאין ראוי לפחד עליו מן הסכנה, וכבר הבטיחונו החכמים (פסחים ח' ע"ב) שקבלו מן הנביא עליו השלום ששלוחי מצוה אינם ניזוקים, ואין לנו מצוה גדולה מזו! ע"כ.**

והנה סיפרה אחת המפיצות מ"נתניה" יע"א שהיא נסעה עם בתה לישושים הסמוכים קצת לנתניה, כדי להפיץ את החוברות, והן הגיעו לישוב "בית יצחק" שהוא נחשב ישוב שמאלני חילוני מובהק, והמוכרת בסופר קיבלה אותם כל כך בשמחה ובהארת פנים, והן חילקו שם את החוברות, ואף לקחה המוכרת עוד חבילה, כדי שהיא תחלק עוד לאנשים שיבואו במשך הזמן עד החג לסופר, וממש היה שם קידוש השם גדול. גם בקיבוץ "שפיים" שהוא קיבוץ

חילוני מובהק, עד כדי כך שבעונות הרבים הם מצהירים שהמסחר שלהם פורח במיוחד בשבתות ובחגים. וגם שם הן חילקו את החוברות. והנה באחת הנסיעות הן קיבלו פתאום התראה בפלאפון, והן נשלחו למרחב מוגן שהיה באזור באחד מערוצי הטמבלוויזיא, ואז השומר בכניסה קיבל אותן בשמחה גדולה, ונעשה קידוש השם גדול והפיצו שם את החוברות לאחינו היקרים התועים הצמאים מאוד מאוד לטיפת מים של רוחניות.

להלן כמה מכתבים מעניינים ומחזקים שנשלחו לאחרונה: אני חוזרת בתשובה בת 19, תחילת התשובה שלי עסקה בקריאת הספר "להיות את", שנתן והכניס בי חכמה ענקית וצורת ראייה שונה לגמרי ממה שתפסתי עד היום. זה ספר שבחיים לא ימאס לי מלקרוא שוב ושוב. ואחרי תקופה ארוכה של מלחמות מול ההורים שלי, ברוך השם נכנסתי לסמינר, ושם התחלנו עכשיו לקרוא "להיות את" המחולק יחד כל הכיתה, תודה רבה על הספר החכם והיפה! עכשיו בדיקו אני קוראת את הספר "מי הפורים בהלכה ובאגדה" על מגילת פורים וראיתי שם את המייל שאפשר להגיב, והייתי חייבת חייבת להגיד שזכינו בספרים שבכל נושא מעניינים את הקוראים, ניכרת ההשקעה הענקית של הרב, שבכל דף יש בו תוכן ענק והשקעה גדולה. ועוד מילא הספרים היו יקרים והייתי חושדת שבגלל זה ההשקעה... אך הספרים הם במחיר של גרושים, וזה מראה כמה אתם עושים לשם שמים כדי לזכות את הרבים. תודה רבה רבה על הספרים, ואמן ונזכה לעוד ספרים חדשים שנלמד בהם. ע"כ.

מכתב נוסף: לכבוד הרב שליט"א, ברצוני להודות מקרב לב לרב על השינוי העצום מקצה לקצה בכל תחום שהוא בעבודת השם!!! יום אחד מצאתי את אחת החוברות, וברגע שהתחלתי לקרוא, נשאבתי בקסם הנדיר שיש רק בספרים האלו, וכך מאז לפני כל חג, שבת או כל שלב אחר בעבודת השם, אני מביא את החוברת לבית, וכל בני המשפחה מתענגים. החגים שלנו הם כבר לא אותם חגים, השבת אי... השבת שלנו כמה אור נכנס לנו לחיים בזכות החוברות הנדירות האלו, הכל כתוב בצורה כל כך ברורה, בשפה יפה מובנת ומקיפה את כל מה שצריך לדעת, זו עבודה מיוחדת ומפעימה בכל פעם מחדש, אין בפינו מילים להודות לרב על האיות החיים שזכינו מאז, ועל חיים של קדושה ותוכן רוחני אמיתי ואיכותי. ימלא השם כל משאלותיכם, ותזכו להרבות זכויות תורה וקדושה בעולם, ונחת מכל יוצאי חלציתכם, אוהבים, מוקירים ומעריכים, משפחת שוורצמן רמות ירושלים.

מכתב נוסף מהמפיץ ב"תל אביב" ו"רמת גן": ברצוני להודות לך מעומק הלב על המפעל העצום והחשוב שאתה מוביל בהפצת הלכות הפסח. אין ספק שמדובר בזיכוי הרבים גדול וחשוב מאין כמותו. אני מעביר אליך תמונות מהפצת החוברות במקומות שונים, ביניהם: מספרות גברים, שיעורי תורה, סופרמרקטים, מאפיות, פיצריות. גם הפצנו במקלטים, ובקריאת תהילים בשבת של 150 ילדים שלוקחים את החוברת לביתם לאחר התהילים. ישר כוח גדול על העשייה הברוכה, שתזכה להמשיך להרבות תורה וזיכוי הרבים.

מכתב נוסף מהמפיץ ב"יבנה" ובתעשייה אווירית "לוד": למורנו ורבנו, רצינו להודות מקרב לב על כל הפעילות המדהימה שהרב עושה, לפני כ-7 שנים זכינו להכיר את הרב דרך הספרים, ולאחר מכן דרך דיסק שהונח בבית המדרש לחלוקה, כבעל בית היה לי קשה מאוד להניח את הראש בענין ההלכה, כי רבו הרבנים ורבו המחלוקות, אבל מאז שזכינו ללמוד בספרים מאירי העיניים של הרב, מלבד החלק המהמם והמרתק של האגדה, אנחנו מיושבים מאוד בענין ההלכה, כבר מבניים מי פוסק כמו מורנו ורבנו עטרת ראשנו הרב עובדיה יוסף זצ"ל ומי אחרת, למשל בענין עוגיות הפפושדו ששנים נמנענו מלאכול, והיום ברוך השם נהנים בפסח מעוגיות טעימות עם הגס של הבוקר מבלי לשאול שאלות. בזמן האחרון גם זכינו לחלק ספרים של הרב בעיר "יבנה", ובמקום העבודה התעשייה האווירית "לוד", וכשהגענו לחלק את חוברות הפסח שאגב נחטפות ממש, אחת העובדות [בעוונות לא דתיה] אמרה לי שהיא קראה את חוברת פורים שהנחתי באותו מקום, והיא פשוט היתה מרותקת. בענין זה גם נודה לרב, על שזכינו לראות מקרוב את מסירת הנפש של הרב בחלוקת החוברות, ממש מעל הטבע, הרב מתקשר אפילו בשעות מאוחרות מאוד, כדי לרז שזוכה להפיץ עוד תורה ועוד חוברות. ישנם מפיצים שממש כל הלילה מתעסקים בהתנדבות מלאה ומחלקים את הספרים, פשוט מפעל של מסירות נפש למען התורה ולמען עם ישראל, והרב מדביק אותנו במתנה הכי טובה בעולם היא "זיכוי הרבים". לפעמים שאנחנו מתעצלים קצת, אנחנו נזכרים שעוד יהודי יכול לקבל את הספר, ולהכיר את נפלאותיו של הקדוש ברוך הוא, ומיד קמים לחלוקה. אז תודה רבה לך הרב, שאתה מזכה את עם ישראל להכיר את הקדוש ברוך הוא, ואת דרכו של מרן הרב עובדיה, ואני הקטן אברך שתזכה בעזרת השם יחד עם הרבנית לשנים טובות ונעימות, תזכו לראות צאצאים אוהבי השם עם יראת שמים ומזכי הרבים, אמן.

מכתב נוסף מהמפיץ ב"כרמי גת": זכיתי לחלק חוברות "פסח" גם בשדרת החנויות ב"כרמי גת", יש שם כ-50 חנויות שונות ומגוונות, ובעונות רוב הציבור שם, לא נראים שומרי תורה ומצוות. פתאום בא אלי משהו עם קרחת בלי כיפה, ואומר לי: "אתה לא בסדר, אחי", אמרתי לו "למה?" ואז הוא אומר לי: "אצלי בחנות פרחים לא הנחת חוברות, תניח לי שם, וגם אני אזכה את הלוקחות שלי, זה נראה לי יפה החוברות האלה". עוד אחד ראה איך שאני מחלק, ואמר לי: "איזה כיף לראות אנשים כמון על הבוקר שעושים דברים יפים למען הציבור". ע"כ. אחי ורעי היקרים כמה קידוש השם עצום יש בכל החלוקות הללו, לבד מהזיכוי הרבים עצמו, כאשר הציבור עמך בית ישראל רואים איך באים צדיקים ומחלקים להם בחינם למען שמו באהבה, אך ורק כדי לזכות עוד יהודים ועוד יהודיות שישמרו את הפסח כהלכתו, כמה זה מקרב אותם לתורה ולמצוות, הם מתחילים להבין שכל הדברים בטלים ומבוטלים שהם שומעים בתקשורת, וכל הלעז שמלעזים נגד התורה הקדושה, הכל הבל ורעות רוח.

דמעתה היתה על לחיה, על הטעות הנוראה שקרתה לה בפסח. היא קנתה בטעות חלב של שכולת שועל² שהוא אחד מחמשת מיני דגן, והיא לא ידעה שזה חמץ גמור. ובלי לבדוק חמץ היא אפתה עוגה בתנור מיוחד לפסח, ונתנה כשליש כוס חלב בתוך העוגה. ולמחרת בבוקר היא אפתה עוד עוגה אחרת כשרה בתנור הזה של פסח, ולאחר מכן הכינה גם עופות בתנור הזה. ביום טוב ראשון של פסח ובשבת חול המועד, הם אכלו מהעוגות והעופות, ואף היא שתתה מהחלב לבדו. ופתאום באמצע השבת, היא שמה לב שהחלב הזה הוא חמץ גמור, והיא מספרת שמיד היא פרצה בבכי רב על הטעות האיזמה שקרתה לה, ולא סלחה לעצמה עד שישבה לקרוא את כל ספר התהילים בשבת, כדי שהקדוש ברוך הוא יסלח לה על העוון החמור של איסור חמץ שהיא נכשלה והכשילה את בני ביתה. היא זרקה מיד את שארית העוגות והעופות שנשארו, ועכשיו היא שואלת, האם הסירים שהיא חיממה את העופות הללו ביום שיש לכבוד שבת, הם צריכים הכשר בהגעלה או שאפשר להשתמש בהם בלי הכשר?

"נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא"

ב. והנה לעצם הדין אם היה מותר לאכול את העוגה השניה והעופות שהכינו אותם בתנור שאפו בו חמץ קודם לכן, הנה מרן הבית יוסף (סימן תמז סעיף ה) לאחר שהוכיח מדעת רש"י, העיטור, הרא"ש ועוד, שדין "סתם כלים, אינם בני יומם"³, שייך גם בפסח, כתב: **ולפי זה מרקחות העשויים קודם הפסח מותרים, ואפילו בישלם בכלים שדרכו לבשל בהם חמץ.** וכן כתב רבנו ירוחם, **ועל זה סומכים אנו לאכול מרקחות שנעשו קודם הפסח, ובשר מליח שנמלח קודם הפסח בכלי החמץ ומליח כרותה, וכן גבינה מלוחה ודגים מלוחים.** גם הסמ"ק כתב, **אם יודע שהמחבת של חמץ לא היתה בת יומא בעת שהותך בה השומן, מותר לאכול שומן זה בפסח, אם בעת התכת השומן נזהר להתיכו לשם פסח.** ע"ש. ומבואר שההיתר הוא אף לכתחילה, שהרי מתיכו מראש בשביל להשתמש בו בפסח, וטעם ההיתר, משום שכלי החמץ אינו בן יומו, וממילא הוא נותן טעם לפגם שמותר. ומרן הבית יוסף הוסיף עוד טעם להתיר מדין "נ"ט בר נ"ט [נותן טעם בר נותן טעם] דהיתרא"⁴, שמותר לכתחילה, והיינו שהחמץ נתן טעם בכלי והכלי במרקחות, ועדיין זה היתר, כי אנחנו מדברים לפני הפסח שעדיין החמץ הוא היתר גמור, ולכן מותר לכתחילה לאכול בפסח את המרקחות שנעשו במשך השנה בכלי חמץ. (עיי' בכלל זה בהרחבה בגיליון 18, 19) ועתה נעבור לנידונינו, אמנם היא אפתה את העוגה הכשרה לאחר עוגת החמץ כשהיה התנור

שאביו היה סכל ולא למדו מעולם דעת התורה. ע"כ. ואשרי המדבר על אופן שומעת, וכן אמר שלמה (משלי טו לא): **"אֵן שִׁמְעַת תִּוְכַחַת חַיִּים, בְּקֶרֶב חֲכָמִים תִּלֵּין."**

² הסיבה שקוראים ל"שיכולת שועל", "קוואקר", בגלל שהחברה הראשונה והגדולה בארצות הברית של שיכולת שועל, היתה שמה: "קוואקר" באנגלית.

³ היינו, שסתם כלים שלא ידוע אם בישלו בהם היום או לא, אני אומר שמן הסתם אינם בני יומם ולא בישלו בהם היום, כמו שכתבו התוספות (עבודת זרה לח ע"ב), והוסיפו שכן דעת רש"י, רבנו תם ורבנו יצחק, ועיי' בהרחבה בזה בבית יוסף (יורה דעה סימן קכב סעיף ו).

⁴ כידוע מה שפסק מרן בשלחן ערוך (יורה דעה סימן צה סעיף א): דגים שנשבשו או שנצלו בקדירה של בשר רחוצה יפה, שאין שום שומן דבוק בה, מותר לאכלם בכוחת [מאכל חלבי כמו לֶבָן], משום שזה נ"ט בר נ"ט דהיתרא. ע"כ. והיינו שהבשר נתן טעם בקדרה, והקדרה נתנה טעם בדגים, ועדיין הכל היתר, שהדגים פרווה ומותרים בבשר. ולפי זה, אם למשל בישל מוקדם [פסטה עם שמנת וגבינה צהובה], ואחרי זה שטף את הסיר יפה, ורוצה לבשל בו אורז כדי לאוכלו עם בשר, מותר לכתחילה. כי הגבינה נתנה טעם בסיר, והסיר נתן טעם באורז, ועדיין הכל היתר, שהאורז פרווה ומותר בגבינה. אבל הרמ"א (שם סעיף ב) כתב, שמנהג אשכנזי להחמיר בזה לכתחילה, ורק בדיעבד מותר. וכמו כן, אם לא היתה הקדרה הבשרית בת יומא, מותר לכתחילה לאכול את המאכל הפרווה עם חלב, משום שהקדרה היא נותנת טעם לפגם. ע"ש.

⁵ וכל שכן שכאן לא מדובר בכלי שבו לע ישריות מהמאכל, כמו סיר וכיצא בזה, אלא בתנור שאין בו אלא זיעה בעלמא, ויש כמה וכמה צירופים להקל, באופן שנראה שגם הרמ"א יודה להקל בזה. וכמו שהביא מרן זיע"א בשו"ת יביע אומר (חלק ה יורה דעה סימן ז): א. שמא אין זיעה באוכלים. ב. ושמא כדעת הרא"ש שאם הקדרה למעלה רותחת, יש לומר שחום הרתיחה מונע מלקבל הזיעה, וגם כאן התנור רותח למעלה. ג. ושמא נשרפת הזיעה מיד מחום התנור. ד. ושמא אין הזיעה יורדת בתנור למטה לתבשיל ולא נבלעת בו. ה. ושמא יש שישים במאכל השני כנגד הזיעה. [ומבואר בשלחן ערוך (ס"ט צט, ובסימן קכב סעיף ה) שאם נבלע איסור מועט בקדרה, באופן שוודאי לא יבוא לכלל טעם, מותר לבשל בה לכתחילה]. ו. ועוד הוסיף מרן (שם אות ז), וזה תוכן דבריו: ויש לצרף עוד **סיני חשוב** להיתר, מה שרגילים להסיק את התנור כרבע שעה או שליש שעה לפני כל אפה ובישול, וחום התנור יוכל לשרוף בנקל חוט או קש הבא במגע עם התנור, ואם כן אף אם נשאר משהו מהזיעה וההבל, אש אוכלתו, כלה ענן וילך, ולא ישאר ממנו מאומה. ואף שההיסק של התנור אינו מגיע עד שהיה ניצוצות ניתזים ממנו, אבל כאן אנו עוסקים בשבולת היתר [חלב או בשר, או חמץ לפני הפסח ולא מאכלות אסורות], ובהיתר לא צריך ליבון גמור כזה, וכמבואר בבית יוסף ובשלחן ערוך (סימן תקט סעיף ה), ובוודאי לא גרע מהגעלה שמועילה בכלי [של היתר] אפילו שתשימו באש

בן יומו, אבל עדיין יש לנו את הטעם השני של הבית יוסף, משום נ"ט בר נ"ט, שהרי עוגת החמץ נתנה טעם בתנור והתנור בעוגה הכשרה ובעופות, וזה עדיין לפני פסח שהחמץ הוא היתר, נמצא שזה נ"ט בר נ"ט דהיתרא, שמותר היה אפילו לאוכלם בפסח. ואפילו לדעת הרמ"א שמחמיר בנ"ט בר נ"ט, היינו לכתחילה, אבל בדיעבד מודה הרמ"א להתיר.⁵ ואם כן ברור שהסיר שחיממו בו את העופות בפסח, לא צריך שום הכשר, כיון שאפילו העופות עצמם היו מותרים באכילה.

החמץ התבטל בשישים קודם הפסח

ג. אלא שעדיין אם נתבונן, יש מקום לדון אפילו על העוגה הראשונה שנתנו בה חלב של שכולת שועל, האם היא נאסרה לאכילה בפסח או לא. כי לאחר דרישה וחקירה שבררנו כמה אחוזי "שכולת שועל" יש בחלב, נמצא שבתוצרת "תנובה", יש רק 10% שיכולת שועל, והשאר בעיקר זה מים וכו'. ומאחר שהיא נתנה בעוגה רק שליש כוס חלב, ושליש כוס הוא כ-60 מ"ל, ו-10% מתוכו הוא: 6 מ"ל, נמצא אפוא שבסך הכל יש בתערובת כ-6 מ"ל של חמץ. והרי כל דין חמץ שלהלכה אינו בטל אפילו באלף, הוא דווקא כשהתערב בפסח עצמו, שאז החמירה בו התורה לעבור ב"כרת", ובאיסורי "לא יראה" ו"לא ימצא", לכן גם חכמים החמירו בו כל כך. אבל אם התערב קודם הפסח, שעדיין לא חלו כל החומרות הללו, אף אם התערב בערב פסח אחר חצות היום שכבר אסור לאכול חמץ מן התורה⁶, הרי הוא בטל בשישים ככל שאר האיסורים שבתורה, וכמבואר כל זה בשלחן ערוך (סימן תמז סעיף ב). והרי כאן היא הכינה את העוגה בליל בדיקת חמץ, ונמצא שהחמץ כבר התבטל בשישים לפני הפסח. ואינו חוזר ונייעור [להתעורר האיסור שבו] בפסח, וכמו שפסק שם (סעיף ד) מרן: אם התערב החמץ קודם הפסח ונתבטל בשישים, אינו חוזר ונייעור בפסח לאסור במשהו. וגם הרמ"א כתב שהם נוהגים כן להקל רק בתערובת של לח בלח, ולא ביבש ביבש, וביאר המשנה ברורה (ס"ק לג) שבדבר יבש שהתערב קודם הפסח, אומרים חוזר ונייעור בפסח משום שהחמץ בעין, אבל בתערובת לח שאינו בעין, אינו חוזר ונייעור. ע"ש. ולפי זה כאן שהחלב נבלע בעוגה ואינו בעין, אף לרמ"א אינו חוזר ונייעור. נמצא שאף העוגה עצמה היתה מותרת באכילה, לאחר שכבר טעו ועירבו בה חמץ, כי החמץ שבה לא חוזר ונייעור. אלא שעדיין היתה צריכה אותה גברת לעשות תשובה על הטעות הגדולה שהיא שתתה את החלב עצמו לבדו, כי החלב בוודאי שהוא חמץ גמור, כי החמץ שבו הוא 10%, ונמצא שהוא לא בטל בשישים, והשם הטוב יכפר בעד. ובמקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים לא יכולים לעמוד (ברכות לד ע"ב).

ממש, כיון שבלע היתר. ועיי' עוד בשו"ת ישיכל עבדי בהכשר תנור לפסח, שהואיל ואין האפייה בקרקעית התנור עצמו, אלא בתוך תבניות המיוחדות לכן, ורק יש חשש פן היתה נגיעה בעיסה בכותלי התנור, הרי זה דומה לדין חצובה שהתיר המשנה ברורה בליבון קל, ובדיעבד אין לאסור אפילו בלי ליבון כלל. וכן בתנור די בחימום כל כך עד שקש נשרף עליו מבחוץ. ע"ש.

⁶ הגמרא בפסחים (ד ע"ב) שאלה, שיש לכאורה סתירה בין הפסוקים, פסוק אחד אומר: **"שִׁבְעַת יָמִים שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְבֵיתְכֶם"**, ופסוק אחר אומר: **"אֶף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שָׂאֵר מִבֵּיתְכֶם"**, והרי אם הוא יושבית את החמץ ביום הראשון של פסח, נמצא שהוא משהה את החמץ איזה זמן שהוא בפסח, ובינתיים הוא עבר איסור שהתורה אמרה "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם"? מתרצת הגמרא, "ביום הראשון" הכוונה ל"ד ניסן, שהוא בעצם היום הראשון שלפני הפסח. כמו שאומרים: שלשה ימים לפני פסח, היינו י"ב ניסן. שני ימים לפני פסח, זה י"ג ניסן. ויום אחד לפני פסח, זה י"ד ניסן. וזו כוונת התורה כאן, ביום הראשון שלפני הפסח - י"ד ניסן, תשביתו את החמץ, ונמצא שבפסח עצמו כבר לא ימצא החמץ בבתיכם. ומתי תשביתו? בחצי היום, ומנין לנו להשבית בחצי היום? כיון שאמרה תורה **"אף ביום הראשון"**, ותיבת "אף" בא למעט, שלא כל היום יהיה אסור, אלא חלקו מותר וחלקו אסור. וכיון שלא גילתה לנו התורה כמה חלק מהיום יהיה מותר וכמה יהיה אסור, על כורחנו לומר, חצי חצי, שחציו מותר וחציו אסור. מכאן למדה הגמרא שצריך להשבית את החמץ בחצות. אלא שחכמים הקדימו שעתיים קודם לכן, ואסרו לאכול חמץ מסוף שעה רביעית מהבוקר, וגם אסרו ליהנות מהחמץ מסוף שעה חמישית, כגון להאכיל לבהמה או למכור לגוי, שמא יטעה בזמן ויכשל באיסור מהתורה.

ואמנם גם לאחר חצות שנאסר החמץ מהתורה, עדיין יש מחלוקת בגמרא (כח ע"ב) בחומרת האיסור, שלדעת רבי יהודה האוכל חמץ מחצות, עובר **בלאו** של "לא תאכל חמץ", ואילו לדעת רבי שמעון אינו עובר ולא כלום, דהיינו שאינו עובר בלאו, אלא עובר **בעשה** של "תשביתו". והגאונים והרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ח) פסקו הלכה כרבי יהודה, ואילו הראב"ד (שם ובהשגות על בעל המאור ז סעיף א) פסק שהלכה כרבי שמעון. ומאידך, יש דעת יחיד של רבנו זרחיה הלוי בעל המאור (שם) שמחדש, שמה שאמר רבי שמעון "אינו עובר ולא כלום", היינו כפשוטו, **כלומר, שמותר לאכול חמץ עד ליל פסח, כי בעצם אכילת החמץ הוא מקיים מצות "תשביתו שאור מבתיכם", שבאכילתו הוא מבעיר ומעלים אותו מהעולם.** ומרן הבית יוסף (ר"ס תמג) חשש כנראה שאיזה אנשים יקלו כדבריו, לכן יצא מגדרו והתבטא בלשון חריפה, וכתב: **ופשט המנהג בכל ישראל לאסור החמץ בהנאה ממש שעות ולמעלה. והגם לבו בהוראה להתייחר בפני עמי הארץ להורות קולא בדבר על סמך בעל המאור, ראוי לנזיפה,** שהרי אפילו בדמים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, אין אתה רשאי להתירם בפניהם (פסחים ז ע"ב), כל שכן בדבר זה שכל חכמי ישראל אוסרים, אין דבריו של בעל המאור שהוא יחיד עומדים בפני הרבים. ועוד שזכרנו דבר שפשט איסורו בכל ישראל, לפי שאבותיהם פסקו הלכה כדברי האוסרים. ע"ש.